

## Remissvar – Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

### Sammanfattning

Luleå tekniska universitet (LTU) välkomnar utredningens delbetänkande och instämmer i huvudsak i dess analys och inriktning. Vi delar slutsatsen att ansvarsfördelningen i utvecklingspolitiken behöver förtydligas och att samverkan måste stärkas.

Våra huvudpunkter är:

- Ansvarsfördelning: Staten bör ange mål och ramar, medan regionerna ges ett tydligare helhetsansvar.
- Samverkan: LTU tillstyrker förslaget om lagkrav på samråd med civilsamhället och betonar vikten av att akademi och näringsliv inkluderas.
- Samlad politik: LTU är positivt till en gemensam territoriell politik.
- Uppföljning: Ett sammanhållet system för uppföljning är nödvändigt.
- Finansiering: Långsiktig och förutsägbar finansiering är en förutsättning för att uppnå målen i en sammanhållen utvecklingspolitik.
- Kompletterande synpunkt: Forskning, utbildning och innovation är centrala komponenter i utvecklingspolitiken och bör ges en mer framträdande roll.

### Mål, styrning och ansvarsfördelning

LTU delar utredningens bedömning att ansvarsfördelningen idag är otydlig. Vi tillstyrker utredningens förslag att staten ska sätta de övergripande målen och ramarna, men att regionerna ska ha det samordnande ansvaret för genomförandet. En sådan ordning tydliggör roller och stärker handlingsutrymmet på regional nivå.

Statliga myndigheter bör samtidigt få mer explicita instruktioner om att bidra till den regionala utvecklingen. LTU menar att detta är särskilt viktigt i norra Sverige, där flera statliga aktörer är starkt närvarande och där stora industriella investeringar pågår. Om myndigheternas roll tydliggörs kan resurser användas mer effektivt och bidra till en samlad

utvecklingskraft.

Universitet och högskolor har en viktig funktion som kunskapsaktörer. LTU vill framhålla att akademien kan bidra med analyser, prognoser och forskningsbaserad kunskap som underlag för beslut.

En tydligare ansvarsfördelning mellan stat, region och kommun skapar långsiktighet och minskar risken för dubbelarbete. LTU delar därför utredningens slutsats att staten bör inta en samordnande snarare än detaljstyrande roll.

LTU vill även understryka vikten av en tydligare rollfördelning mellan stat, region och kommun. Det krävs en klarare definition av kommunernas ansvar i utvecklingspolitiken och en förstärkning av regionernas samordningsansvar, inklusive ett möjligt regionalt planeringsansvar. På så sätt kan dagens bristande samordning mellan kommunerna minska och utvecklingspolitiken bli mer effektiv.

## Strategisk samverkan

LTU tillstyrker förslaget att lagreglera regionernas ansvar för samråd med civilsamhällets organisationer. Detta ökar transparensen och stärker legitimiteten i utvecklingspolitiken. Samtidigt vill vi betona att även akademi och näringsliv behöver inkluderas i samverkansmodellerna.

I norra Sverige finns flera exempel på hur bred samverkan har bidragit till framgångsrik utveckling. Den pågående gröna industriella omställningen i Norrbotten visar tydligt att utmaningar kring kompetensförsörjning, bostäder och infrastruktur endast kan lösas genom gemensamma insatser från stat, region, kommuner, företag och universitet.

LTU delar därför utredningens bedömning att samverkan måste bygga på tydliga roller, ömsesidigt förtroende och gemensamma mål. Staten bör skapa incitament för att stödja långsiktiga samarbeten, snarare än att styra detaljerat.

För att ytterligare stärka legitimiteten i den regionala utvecklingspolitiken bör krav på medborgardialog och andra former av delaktighet övervägas. Detta kan bidra till att synliggöra att utvecklingsansvaret omfattar mer än sjukvårdsfrågor och att befolkningen inkluderas i regionernas långsiktiga prioriteringar.

LTU vill i detta sammanhang uppmärksamma att förslaget om att särskilt betona civilsamhället i lagtexten kan ifrågasättas. Begreppet civilsamhälle är svåravgränsat och riskerar att skapa otydlighet i ansvarsfördelningen. En sådan skrivning kan dessutom få till följd att andra centrala aktörer, som redan är etablerade och betydelsefulla i den regionala utvecklingen, reduceras i betydelse. Det är mer avgörande att samrådet sker med *berörda* aktörer, snarare än att öppna för organisationer utan direkt koppling till utvecklingspolitiken.

## Finansiering

LTU vill betona att en sammanhållen territoriell politik måste stödjas av långsiktiga och stabila finansieringslösningar. En tydlig och förutsägbar statlig finansiering ger regionerna bättre möjligheter att planera och genomföra strategiska insatser som kräver flera års uppbyggnad. För att politiken ska få genomslag i hela landet behövs:

- Långsiktiga statliga satsningar med fleråriga ramar som ger regioner och kommuner kapacitet att bygga kompetens och följa upp resultat.
- Samordnade finansieringskällor där statliga och europeiska medel kan kombineras och förstärka varandra.
- Stöd för kunskapsbaserade insatser, där forskning och innovation, exempelvis via universitet och högskolor, får en tydlig finansieringsgrund för att bidra till regional utveckling.

LTU ser att särskilt norra Sverige står inför omfattande industriell omställning som kräver långsiktig planering av infrastruktur, kompetensförsörjning och service. En finansieringsmodell som möjliggör fleråriga åtaganden är därför avgörande för att utvecklingspolitiken ska bli effektiv och för att universitet och högskolor ska kunna spela sin fulla roll som kunskapsaktörer.

LTU ser även behovet av att frågan om riskdelning vid stora investeringar utreds vidare. Kommuner och regioner står ofta med betydande risker vid satsningar som är avgörande för utveckling, vilket kan leda till tvekan eller avbrutna projekt. Ett system för statlig riskdelning, förutsägbart och transparent skulle öka kapaciteten att genomföra nödvändiga investeringar. LTU vill också peka på internationella exempel, exempelvis Norge och Finland, där en större del av intäkter från stora projekt återförs till kommunerna. Sådana modeller kan övervägas även i Sverige för att stärka legitimitet och uthållighet i utvecklingspolitiken.

## Uppföljning och lärande

LTU delar utredningens bedömning att nuvarande uppföljning är otillräcklig. Vi tillstyrker förslaget om ett samlat system som kopplar samman mål, insatser och resultat. Ett sådant system är avgörande för att politiken ska vara både effektiv och legitim.

LTU vill understryka vikten av att uppföljningen omfattar både kvantitativa indikatorer och kvalitativa analyser. Transparens och tillgång till data är centrala förutsättningar för en lärande politik. Vi ser positivt på att utredningen avser att återkomma med konkreta förslag i slutbetänkandet och vill betona att ett systematiskt lärande är avgörande för långsiktig framgång.

## Utöver utredningens frågor: Forskning, utbildning och innovation

Utöver de tre huvudfrågorna vill LTU framhålla att forskning, utbildning och innovation är fundamentala förutsättningar för regional utveckling. Dessa aspekter lyfts i utredningen, men vi anser att deras betydelse bör framträda tydligare i politiken.

Den gröna industriella expansionen i norra Sverige innebär ett historiskt stort behov av kompetens inom teknik, naturvetenskap, vård och pedagogik. LTU utvecklar utbildningar i nära dialog med arbetslivet för att möta dessa behov, men långsiktiga nationella satsningar krävs för att hela landet ska kunna försörjas med rätt kompetens. Distansutbildningar och lärcentra är exempel på verktyg som bidrar till att säkerställa tillgången till utbildning oavsett bostadsort.

Universiteten är även viktiga motorer för innovation. LTU:s forskning inom hållbar gruvdrift, digitalisering, rymdteknik och förnybar energi har bidragit till att etablera nya företag och stärka regionens näringsliv. Detta visar att universitet inte endast är utbildningsinstitutioner utan även nyckelaktörer i regionala innovationssystem. LTU menar att utvecklingspolitiken bör tydligare integrera forskning, utbildning och innovation i sitt genomförande. På så sätt stärks förutsättningarna för en uthållig tillväxt och en konkurrenskraftig omställning i hela landet.

LTU vill även lyfta betydelsen av konstnärlig verksamhet och kultur för regional utveckling. Konst och kultur bidrar till kreativitet, innovation och social hållbarhet, men också till att stärka platserns attraktionskraft och identitet. Den konstnärliga verksamheten vid universitet och i regionerna utgör en strategisk resurs som bör tas tillvara i arbetet för att nå målen om utvecklingskraft och en livskraftig landsbygd i hela landet.

LTU vill också betona att infrastrukturfrågor, i synnerhet utbyggnaden av spårbundna kommunikationer, är avgörande för en långsiktig regional utveckling. Distansutbildning och lärcentra kan vara viktiga verktyg, men utan moderna kommunikationslösningar riskerar de bli otillräckliga. En utbyggd järnvägsinfrastruktur ökar arbetsmarknadens rörlighet, möjliggör boende på mindre orter och är en förutsättning för att hålla samman Sverige.

## Avslutande kommentar

Luleå tekniska universitet delar utredningens analys och tillstyrker förslagen om tydligare ansvarsfördelning, stärkt samverkan och en sammanhållen territoriell politik. Vi vill samtidigt framhålla att långsiktig finansiering samt forskning, utbildning och innovation är centrala komponenter som måste ges en tydligare plats i framtidens utvecklingspolitik.

## Tillägg: Akademinns roll i lagförslaget

Utredningens förslag innebär att lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar ändras så att regionerna ska samråda med civilsamhällets organisationer och näringslivet. Luleå tekniska universitet vill understryka att vi som statlig myndighet inte tillhör civilsamhället, men att vi är en central kunskapsaktör i den regionala utvecklingspolitiken.

Vi ser därför en risk i att en alltför snäv lagtext, där civilsamhället särskilt lyfts ut som kategori, kan leda till en olycklig marginalisering av andra relevanta parter. LTU menar att det är avgörande att lagstiftningen tydligt garanterar inkludering av alla relevanta och berörda aktörer (akademi, näringsliv och civilsamhälle) för att skapa legitimitet, långsiktighet och styrka i den regionala utvecklingspolitiken

Det finns därför en risk att akademinns bidrag marginaliseras om inte universitet och högskolor uttryckligen inkluderas i de formella samrådsprocesserna. LTU menar att det är av största vikt att även akademien ges en motsvarande självklar roll i lagstiftningen, i likhet med civilsamhället och näringslivet. På så sätt kan den regionala utvecklingspolitiken vila på en helhetsgrund där utbildning, forskning och innovation tas tillvara som långsiktiga resurser för hela landets utveckling.

På uppdrag av Birgitta Bergvall-Kåreborn